

FOMENT

DIARI NACIONALISTA REPUBLICA

REDACCIO I ADMINISTRACIO

PERLA, 2.—REUS
TELÉFON N.º M. 168

NO'S RETORNEN ELS ORIGINALS
ENCARA QUE NO'S PUBLIQUIN

Any XIV

Núm. 4

Reus, diumenge 5 de Gener de 1919

PREUS DE SOTSCRIPCIO

REUS. . . Ptes. 1'50 al mes.
Fora. . . . 4'50 trimestre.
Estranger. . . 9'—

Número solt 5 cèntims

Reus, Ciutat moderna

Una vera obra social

Inauguració de l'Institut de Puericultura

La fundació de la "Gota de llet," o "Institut de Puericultura", quins serveis s'inauguren avui oficialment, és un esplendorós exemple de perseverància, d'altruisme i d'abnegació.

El Dr. Frías, admirable devot del proïsme, generador d'iniciatives d'alta transcendència social, emprengué anys enrera un veritable apostolat en favor de l'infancia. Follets, articles, conferències i tota altra mena d'elements de propaganda posà en joc el Sr. Frías per a intentar robar a la mort el major nombre possible de vides d'infants.

Pero tota la seva tasca comblada de sacrificis hauria resultat quasi bé estéril, si la seva veu no hagués arribat al cor de l'home sens parió en generositats, de l'Evarist Fàbregas.

Ambdós rics en bondat i en perseverància; en ciència l'un, en diners i altruisme l'altre, el somni de l'amic Frías es convertí en realitat. En Frías ha trobat ja un premi merescut al seu treball, haver pogut fer sorgir, entre la indiferència que dissortadament regna en nostra població l'Institut de Puericultura. En Fàbregas, no l'ha trobat encara, que si per a ell és suficient satisfacció el saber que ha complert el seu deure, no pot ser-ho als nos-

tres ulls, als ulls dels reusencs, que no hem sabut encara retre-li l'homenatge de gratitud que mereix.

Fent-se superior a les mesquineses dels homes, surant la seva voluntat per damunt de les petites envejies i ambicions, basteix, pel seu únic esforç un veritable temple a la cultura que serà orgull i gloria de les generacions presents i futures.

I per si això no fos prou, a la seva empena creadora ha sorgit l'Institut de Puericultura, font abundosa de vida per als infants si-gan rics o si-gan pobres, obra social orientada en les moderníssimes corrents del més pur humanisme, que haurán d'envejar-nos altres poblacions d'Espanya, i adhuc de fora d'ella.

Quin patrici ha fet més per al seu poble?

En el dia d'avui, nosaltres, els que redactem aquest diari, els que ens sentim gojosos en veure progressar l'aimada ciutat nostra, des del fons de la nostra ànima d'homes i reusencs, entonem un himne de gratitud als senyors Fàbregas i Frías. L'obra, la seva obra, que avui s'inaugura, és ben mereixedora de la nostra gratitud i de la gratitud de tots els reusencs.

::: Gènesi, funcionament i finalitat de la Institució

I

Els orígens d'aquesta filantròpica fundació que tants beneficis reportarà a nostra volguda ciutat, cal referir-los als entusiasmes per l'Hygiene professats pel Dr. A. Frías i Roig, prou coneguts de nostres conciutadans per sa revelació en articles periodístics i conferències, i sobretot per sa popular «Cartilla de Consells a les mares» de la que se n'entrega graciosament un exemplar a cada conveï que porta a inscriure un naixement en nostre Registre Civil.

Aquest apostolat, en l'ordre de la protecció a la infantesa, inhumanament mal tractada en nostra ciutat pel descuit, la rutina i la ignorància, la intensificà el Dr. Frías amb motiu d'un viatge a l'estranger que li donà lloc a conèixer la manera de funcionar dels principals establiments de puericultura de França, Suïça, Alemanya i Bèlgica, completat amb la visita a sos similars de Barcelona i Madrid, essent després d'aquest romiatge d'exploració científica quan per mitjà de la premsa local fou llençada la idea de fundar en nostra ciutat un centre de foment i protecció de la infància.

Fou aleshores quan la bella pensada, trobant entusiasta acollida en la característica sentimentalitat i l'exemplar patriotisme de Don Evarist Fàbregas, prengué formes de realitat. Aprofitant la providencial coincidència de la sol·licitud d'unes simpàtiques conciutadanes que acudiren al filantropisme del popular compatriota en recerca d'apoi per a la fundació d'un *Rober*, s'acoblaren les dues belles iniciatives per a donar lloc a fundar l'*Associació Reusenca de Caritat* que començà a

prodigar la benèfica obra de vestir als nins despulats, mercès als entusiasmes i hores de treball esmerats per distingides dames i xamoses damiseles baix la direcció de la virtuosa Sra. Na Teresa Prats de Fàbregas.

Ben prompte fou agraçosament sorpresa l'Associació per la nova d'haver adquirit el senyor Fàbregas per a destinar-la a hostatge social, la casa núm. 13 del carrer de Castelar, conferint amplis poders al Dr. Frías i a don Josep Simó per a que cuidessin de la direcció tècnica i arquitectònica respectivament per a posar aquella en adequades condicions per al servei a que en l'avenir anava destinada.

Acabades les obres d'adaptació que han durat més d'un any, l'edifici ha sigut dotat amb immens i excel·lent material i aparells necessaris per a assegurar un servei insuperable que farà honor a nostra ciutat, garantit encara subsidiàriament pel senyor Fàbregas per mentres no tinga vida propia la institució que ja avui va regida per un Consell o Patronat que integren delegats d'entitats culturals, econòmiques, obreres, recreatives, polítiques, etc.

II

L'edifici social, amb façana a dos amples carrers, emplaçat en un dels més concorreguts llocs de la ciutat, consta de baixos, dos pisos i terrat, amb espaioses obertures i cel·obert, que garanteixen la suficiència de llum i ventil·lació.

L'entrada a l'escala és central, i separa el consultori de l'esperatori que prenen llum del carrer per grans finestrals amb vistoses retxes, vidrieres i bastidor d'espessa tela metàlica, com en totes les obertu-

res, per a protecció contra les mosques.

L'esperatori en quin fons s'hi veu el taulell de marbre per a l'expedició de la llet, conté sols com a mobiliari higiènic bancs, escupidors, làmpares i uns senzills quadros en les esmaltades parets en els que hi van inscrites les següents màximes i consells:

«La mare té el deure ineludible de criar amb sa llet els seus fills.»

«El nen té l·legítim dret a ésser criat en el pit de sa mare.»

«La llet de la mare, és el millor aliment per als nens.»

«Les manyagueries i el pit d'una mare no tenen substitució.»

«Quasi totes les dones son aptes per a criar als seus fills.»

«No és bona mare la que, poguent, no cria als seus fills.»

«El desenrotll del nen deu vigilar-se pesant-lo periòdicament.»

«Es molt dolent donar munyegues als nens.»

«Els nens no poden beure vi perquè els excita i intoxica.»

«Es té de vacunar als nens, als tres mesos o abans si hi ha pigota.»

«La dona que alleta als seus fills, és més bona mare que la que sols els porta al món.»

«Abans dels vuit mesos, el nen no s'alimentarà més que amb llet.»

«Abans de l'any, sap nen deu ésser desmammat.»

«Es perillós desmamar als nens durant l'estiu.»

«Sols se criarà amb biberó, quan sigui impossible criar-lo al pit.»

«El nen deu dormir sol, i al menys dormirà de dotze a catorze hores diàries.»

Un passadís, en el que hi ha un w. c. i una higiènica cambra de banys, condueix al consultori que té per porta de sortida a l'escala. Aquest departament, amb calefacció elèctrica, va dotat amb el mobiliari i instrumental necessaris per a pesar, midar i fotografiar als infants, inspeccionar sos orguens i

aparells, etc.; essent una dependència del mateix el laboratori fotogràfic. També són gornides ses parets amb quadros de clara lectura, contenint les següents advertències i aforismes:

«Cap dona deu fer de dida, si el seu fill no està desmammat.»

«La dona que cria, no convé que begui vi ni licors.»

«El tret és un dels enemics més temibles per als nens de pit.»

«Convé als intantons donar los un bany de 35 graus.»

«Es molt perillós confiar els intantons a les mainaderes.»

«Es dolent usar caminadors, per a ensenyar a caminar als nens.»

«El nen sols deu mamar una vegada durant la nit.»

«Se desmammarà de nit abans que de dia, i als cinc mesos, si pot ésser.»

«Si el nen té diarrea o les deposicions són verdes, consulti's al metge.»

«No és cert que existeixi cap malaltia de la bava.»

«Totes les defecacions o remeis per a la boca, són dolents.»

«Per cada 100 criatures mortes, menors d'un any:

10 s'alimentaven en el pit—

25 en el pit i amb biberó—

lactància mixta.

65 solsament amb biberó—

lactància artificial:

Per lo que, sols se donarà biberó quan no es tingui altra remei; aquesta lactància ha d'ésser ben dirigida, vigilada i amb llet esterilitzada.»

La part posterior de la planta baixa la formen dugues dependències, el lavatori i el lactari. En aquella hi han els utensilis per a rentar mecànicament i amb força elèctrica les botelles de la llet, i instal·lacions per a lavatge de roba i bogada automàtica. Anexe an aquesta dependència hi ha un altre w. c.

El lactari conté entre altres aparells una gran estufa d'esterilitza-

ció, a calefacció múltiple, màquina per a desnatar, aparell per a omplir automàticament les ampolles de llet, estufa per a preparar ioghourt, termo-sifón elèctric per a calentar l'aigua per a la banyera, filtre per a l'aigua que s'utilitza en totes les operacions d'aquest laboratori de llet, etc.

Cal remarcar que totes les parets dels departaments de la planta baixa van revestides de blanca rajola de València.

Les dependències del primer pis són: rebedor, sala de costura, laboratori, sala de Juntés i w. c. amb lavabo per a dames i per a senyors.

En el rebedor hi han grans armaris per a la roba. En la sala de costura hi han màquines, taules i d'altres utensilis per a aquesta labor.

El laboratori està proveït d'abundós i excel·lent material per a la pràctica de les operacions d'anàlisi químic i microscòpic de llet, orina, sang, esputs, etc.

En el segon pis, además de les habitacions del conserge, hi ha cuina i menjador per a mares i embraçades.

Al terrat hi ha una instal·lació d'higièniques gabies per a conills valgars i porquins, destinats a serveis experimentals de laboratori i per als anàlisis de sang.

III

L'establiment serà regit per un director tècnic, doctor en Medicina, un subdirector i els metges agregats que les exigències de la pràctica reclamin, i que en l'actualitat són els Doctor don Alexandre Frias, D. Pere Barrufet i D. Francisco Fortuny.

Els serveis a practicar per l'Institut seran, de puericultura intrauterina, puericultura propiament dita, protecció a les mares lactants, i inspecció medic-escolar.

Se farà puericultura intrauterina, protegint i amparant a les embraçades, auxiliant-les, orientant-les, vigilant les a fi de prevenir les dels

perills de l'eclàmpsia, la blenorragia, la sífilis, etc.

El propòsit ítem del d'establir, desseguida que es pugui, un servei de tocologia, és a dir, un departament de parts.

Serà obra de puericultura, propiament dita, la vigilància i orientació del desenrotlló i creixença dels infants, disposant pràctiques higièniques i evitant les rutinaries i perjudicials a la salut; el foment de la materna lactància, apurant tots els medis per a aconseguir-la i cas de no ésser possible, per malaltia o manca de llet infructuosament combatuda amb remeis i aliments, complementant-la o substituir-la per la lactància artificial, científicament portada i sotsmesa a rigurosa vigilància.

Tant els infants com les embraçades i mares lactants rebran auxiliament vestimentari del Rober de l'Associació.

Es obra en projecte l'establiment de *parvularis* on siguin guardats en les degudes condicions higièniques els intantons alletats per mares que treballin fora de la llar.

Tasca de profitosa puericultura pot ésser l'expedició remunerada de llet a les classes no pobres, per a la cria d'infants als qui no hagi sigut possible fer gaudir dels beneficis de la materna lactància, quines excel·lències mai seran prou pregonades.

Entra en els plans d'actuació de l'Institut la creació d'una verdadera Escola de Maternologia, per medi de la divulgació de consells i pràctiques higièniques, conferències, projeccions cinematogràfiques, converses, etc.

Els mitjans científics amb que compta l'Institut permetran l'emissió de dictàmens per reconeixement complet de dides.

Es desig de la direcció de l'Institut practicar la inspecció medic-escolar, mentres, com ara, ella no sia feta oficialment, com és norma en països avançats. Es a dir, hi ha

L'OR I LA PIETAT

A l'obrir-se l'Institut de Puericultura

el propòsit de lograr que anyalment sia fet un reconeixement, pesada, talla, etc., dels escolars, i una minuciosa inspecció dels locals de les escoles, a fi d'informar de les perturbacions de la salut o del desenvolupament a llurs famílies, i de notificar les deficiències notades en els edificis a l'Ajuntament a fi de que les solventi o corretgeixi.

Obra que si no entra de ple en la puericultura serà realitzada per l'Institut, omplint un gran buit que sa falta ocasiona en nostra ciutat, és l'expedició retribuïda de llet esterilitzada i de diversos productes elaborats en son lactari, a base de llet, com son del ioghourt, Kefir, suero bacil·lactic, llet albuminosa de Finkelstein, Babèurre, etc., preparats que a fora son utilitzats per al tractament de malalties diverses, especialment de l'aparell digestiu.

Com és natural, els ingressos d'aquest científic industrialisme, com els obtinguts per anàlisi, reconeixement de dides, orientació de lactàncies en famílies acomodades, et cetera, serán recursos de sosteniment de la vida de l'Institut.

Es possible que de cop i volta no puga ésser desenrotllat tant extens camp de propòsits més que en lo primordial; empró la magna obra s'és començada i amb sòlids fonaments.

Ara és el poble de Reus qui amb sa tradicional generositat i entusiasme pot fer granar la llevor que han sembrat els altruistes patricis Fàbregas i Frias.

Tots els ciutadans deuen contribuir a l'hermosa tasca de robar a la morts moltes de les tendres vides que se n'emporta, i el salvar vides d'infants és aixugar llàgrimes que brollen del cor, per a fer esclatar rialles que floreixen en el fons de l'ànima.

Reus, Gener de 1919.

Al poble de Reus

Avui En Fàbregas ha compromés a la ciutat de Reus, imposant-li un deure que no pot deixar de complir sense comprometre una cosa que val més que el seu bon nom: el seu sentiment de Pietat.

Perquè l'obra creada no podria subsistir sense l'amor pietós de la ciutat. Amb els diners es comprarà la llet i els materials; amb els diners será pagat el personal retribuit. Amb el bon zel i la intel·ligència del Dr. Frias i amb els dels seus adjunts l'Institut de Puericultura montarà els serveis amb una bona orientació tècnica.

Mes l'Institut de Puericultura ha de menester un pietós amor. Els que passin pel seu davant se l'han de mirar amb mirades de bondat i d'alegria. Els que'n parlin ho han de fer amb paraules de simpatia generosa. Els que hi entrin han de respectar lo com una casa de Déu.

El dia que Reus no estimi l'Institut de Puericultura la pols cobrirà el sol de terra i les parets; el personal s'engandulirà (Perdoni, Dr. Frias, és el cor qui parla); la llet es tornarà agre. I fins que mori tots plegats l'arrocegareu com una creu. Aleshores valdria més que aprofitessiu les pedres per una altra obra que poguessiu estimar.

A les Mares

Una mare pobre que no té llet per a criar el seu fill és com una estrella que s'apaga.

Les que ja us hi heu trovat, les que temps a venir us hi poden trobar, feu-me l'elogi de l'Institut de Puericultura.

Fins les que no sou pobres us heu pogut trobar amb una mala

dona que us enganyava al fill. ¿No us en recordeu? Les galtes i els llavis se li esblaimaven; les orelles devien transparents. Els ulls es cobrien amb un vel de tristesa. Les mans es cloïen recoquillades, una pelussa de miseria li feia la cara reveïda i plena de miseria.

Es espantós el nombre de criatures que moren al nostre país. No hi ha cap epidemia, ni el tifus, ni la verola, ni aquesta passa d'avui que produeixi en els grans una mortalitat com la que s'ha fet aquí permanent entre les criatures.

L'Institut de Puericultura és un castell per a defensar als vostres fills de la mort. Les que poden criar i les que no poden hi heu de dur els vostres fills igualment. Contra de la fam, contra del fret, contra de la ignorancia, contra de la mala tia trovareu allí assistència per a defensar als que tant estimen.

No podrà un fill honrar millor el record de la propia Mare que ajudant a les altres Mares en la lluita per la vida dels seus fills.

Al més petit de tots

I tu també li portaràs a l'Institut de Puericultura el ram de roselles que sempre dus en la cançó.

De segur que ja t'han contat la historia del rei Midas, però jo te la vui acabar. Veuràs que el vell Silenus havia caigut a les mans dels pastors de Frigia que l'encadenaren amb garlandes de flors. Midas va llibertar-lo i el tornà a Bacus que va regraciar al rei fent-li present d'un dò: el de convertir en realitat el seu desig més gran.

El Rei Midas va demanar que totes les coses tocades amb les seves mans es tornessin or. I atorgada la gracia feia tornar d'or les pedres i els mobles i les plantes, tal-

ment que abans d'una hora va se el mortal més ric del món.

Mes quan els esclaus li van parar la taula els menjars se li tornaren or al tocar-los i l'aigua a l'anar a beure-la es convertí en pluja d'or. Així entre mig de les seves mai vistes riqueses el Rei Midas es moria de fam i de sed.

I conta Ovidi que enternit Bacus del flagell de Midas li va manar que anés a banyar-se al riu Pactolus aont deixà colgada la seva funesta gracia en el fons del riu que d'aleshores ençà escampa l'or entre les seves arenes.

Mes un altre sant varó que no cal anomenar te diu que'l Rei Midas després de convertir en or les espigues del blat, i les pomes dels arbres i totes les coses del seu Palau, va passar per la tragedia de convertir en or a la seva filla, i de morir amb l'ànima reclosa dintre les propies carns transformades en or.

Fins que un dia l'ànima del Rei fou alliberada per la Pietat que no més de tocar-lo li retornà la tendresa del ser vivent i li va transferir la seva gracia. D'aleshores ençà el Rei Midas penadit del seu funest desig va restituir la vida a tots els que per tocar-los ell l'havien perduda. I encare no prou seguit convertia les pedres d'or en menjar pels que tenien fam i en robes pels que passaven fret.

Doncs, mira. Aqueixa casa que obra avui a Reus és una pedra d'or que la Pietat ha convertit per a tu en substancies d'amor i de vida.

PERE COROMINES.

Institutos de Puericultura

El autor de este benéfico pensamiento, Doctor Frías, y D. Evaristo Fábregas, que ha contribuido con tanta abnegación como esplendidez a construir el de Reus, són merecedores de toda suerte de alabanzas. Ellos están de enhorabue-

na como todo el que hace una obra filantrópica i de trascendencia; pero lo están más los niños que han de reportar gran provecho, todavía más las familias que tendrán menos quebrantos y lágrimas y por encima de todos, Reus, ese Reus que tantas páginas brillantes tiene en su historia.

Cuando se piensa en el abandono oficial y en la ignorancia de los padres, aún sin contar con la horrible miseria en que malamente evolucionan muchos niños, se siente el ánimo apenado i se maldice a ese Herodes incógnito que, día tras día, incansable, mata en los primeros años de la vida a tantos inocentes que no delinquieron.

Se habla, sin poner punto, de caridad, de amor al prójimo... Palabras. Algo se remedia, quizás el uno por ciento de las calamidades; pero la Estadística, fría y ceñuda, dice de continuo: no es bastante; eso es apagar la sed intensa con una gota de agua. Las enfermedades se multiplican y el número de muertos no mengua.

En naciones tan bien organizadas oficialmente como los Estados Unidos Norteamericanos, en los cuales los gobernantes merecen este nombre y de continuo laboran en pro del bienestar sanitario de su pueblo, las gentes trabajan también en el mismo sentido, sin el auxilio ni el estímulo oficial y socorren las necesidades evitando no pocos infortunios.

Mas en un país como España, tan desgobernado y poco atendido por los elementos oficiales, que a lo más ponen un mal remedio cuando el agujero es, de puro grande, escandaloso, no queda más recurso, so pena de irnos suicidando lentamente y de ir sucidiando a los más enclenques «lenta pero continuamente», que ponerse en actitud defensiva, los que tienen todavía un corazón noble y sentimental.

Nuestro pueblo se alborota por cualquier cuestioncilla política, y

hasta parece huero, en ciertas ocasiones en pro de un derecho que le quitan o no le han dado, siquiera luego solo se aprovechen de él los que menos se expusieron a conseguirlo y se queden sin una migaja los que presentaron su pecho y dieron su sangre. Pero por el primero y más grande de los derechos, el de vivir y estar sanos, casi no se conmueven: se muere un niño, ataud y flores blancas; poco después otro y así sucesivamente miles y miles.

Por esto la tentativa de buena orientación es merecedora de plácemes y si esta tentativa se convierte en hecho, la esperanza convertida en realidad ensancha el ánimo.

¡Bien haya la bienhechora institución! Con ella ha demostrado Reus que como Barbastro (Martínez Vargas) se basta por sí para ir a la delantera de las capitales, de muchas capitales de España y del extranjero. ¡Mil plácemes!

DR. RODRIGUES MÉNDEZ.

Amic Frías:

M'honra el convit de V. i m'adhereixo *in totum* a la seva obra: compti segur que el dia 5 vindré a Reus.

Me faig l'il·lusió d'assistir a una festa d'infant i no solsament perquè siga l'Institució en profit dels infants de Reus, sino perquè la realització de coses com aquestes que fa i farà V. formen part de somnis, que responen a necessitats socials, que a força de no creure'ls realitzables, un els havia cregut intantils.

Es bella cosa, amic Frías, esmerçar les energies seves fent obra que ha d'honorar la seva vida, en una empresa de *puericultura*, tan pura, tan deslligada de les ambicions i de les xorques lluites socials, perquè no tan sols marca l'alsaria de les seves mires i dels seus mèrits

professionals, sino que marca la calitat de la voluntat de V. íntegrament oferta en una obra de sentiment i de la més alta poesia moral. Aquesta obra de cases de lactancia té un factor que munta més que els demés plegats; aquest factor és el metge propulsor de cada servei; sense l'ànima d'un home competent i desinteressat les cases de lactancia són organismes de mitjana utilitat; precisa vetllar i fer la guarda intel·ligentment quan se tracta de la defensa dels pobres menuts; ja sabem que als infants de Reus no els mancarà centinella.

***

Me parla V. de la transcendència social de les institucions de *puericultura*; això és tan senzill que no fa falta glosar-ho; tothom sab que els perills de mort són greus i sens nombre durant els primers mesos de la vida, que la quinta part total de les defuncions són de criatures d'un any, que dels infants de menys d'un any, en moren un 30 per 100. ¡Com no lloar la seva obra! I encara si se sapigués que mentres aquesta mortalitat és de menys de 30 en les criatures dels rics, passa de vegades de 40 en les dels pobres.

**

Entre les moltes obres meritories en que ha esmersat sos cabdals nostre amic don Evarist Fàbregas cap de tan útil i tan generosa com aquesta.

Jo recordo de menut que al dia de cap d'any quan tornaven de Sant Pere els meus avis deien amb entusiasme i contents, després de haver escoltat l'estadística de mortinatalitat de Reus: ¡Aquest any si n'hem guanyat! ¡Som prop de 100 més! ¡Reus es fa gran!

Jo només deixo a la consideració de tots els homes de cor la joia de l'avenir quan un nombre de ciutadans de Reus, grós o petit, donguin ses activitats a Reus mateix o escampats pel món, i sapiguent-ho o no, deguin sa vida a la generositat del Sr. Fàbregas o als cuidados del Dr. Frías.

No ha tingut entrebancs en la seva obra, empro si els té més tard no desmai davant de petiteses, que quan se porta entre mans una obra de cor, totes les influències estranyes que puguin envoltar-lo tindran de reconèixer la superioritat i s'estrellaran fatalment portant en càstic la sanció condemnatoria de la consciència social.

Anys i coratge-li desitja son amic

JAUME PEYRI.

(Professor de malalties de la pell de la Facultat de Medicina de Barcelona)

Per la prosperitat de Reus

Res més eloqüent que les següents xifres demogràfiques per a fer ressaltar la transcendència de la obra a realitzar per l'Institut de Puericultura.

A Reus, per terme mig hi ha anyalment:

Naixements, 480.

Defuncions, entre totes les edats, 534

Idem, entre menors de 1 any, 60.

Idem, entre menors de 4 anys, 27.

Per lo tant, anyalment, moren en nostra ciutat uns 87 infants de menys de 4 anys, és a dir, prop de la sisava part de la xifra o de naixements, rebassant dita proporció respecte la totalitat de les defuncions.

Afegir cal encara a les anteriors dades, l'inconegut número de pèrdues de nous sers no arribats al terme de la vitalitat.

Ara bé; aquesta partida de fallides és exagerada; és possible reduir-la, sobretot en lo que es refereix a mortandats per defectuosa alimentació dels infants o per trastorns evitables o defectuoses pràctiques maternes.

Endemés, hi ha un altre contingent d'infants que no moren i que, empro, poden ben descomptar-se de la partida dels vius, si és que la vida vol dir salut, profit social, apituit de missió col·lectiva; són els esmerlits, el raquítics, els retrasats i deformes, els que integren el

llevat perpetuador de tísies, corcats d'ossos, deformats per degeneracions del desenvolupament o tarats de nafra cerebral, gran planter per a granar en podridures de miseria orgànica, o en desastres frenopàtics.

Veu's aquí, doncs, el gran problema a resoldre; augmentar la població evitant pèrdues fomentant els naixements, i procurant que l'aument siga no solsament numèric sino qualitatiu: és a dir, fent com expressa la paraula *puericultura*, conreu de nins, brandant baix la norma de vida amb robustesa.

Encisadora tasca per cert, carres més sublim que la protecció a la humana criatura, quan encara en son ser és bellesa, quan la lluita per la vida no s'executa amb més medis de defensa que el plor, la fam i la sed, quan s'és incapaç de sentir ni provocar la baixa sentimentalitat de l'odi, l'ingratitude, la traïdoria, l'enveja, la tirania i tota l'humana gama de miseries i passiones.

Com a bons ciutadans i tenint en compte la trista realitat de que de fa molts anys Reus se despobla, perquè hi ha més morts que naixements, essent exagerada la proporció d'una sisava part, en molt motivada per la manca d'atenció i ampar a la infantesa, cal que avui que la abnegació i patriotisme dels valguíssims amics Fàbregas i Frías, han bastit una expèndida fortaleza per a la defensa de la infància reusenca, aixecant ben amunt els cors, precisa nostra organització en ciutadà i compacte exercit disposat a fer triomfar la santa causa de la fundació de l'Institut de Puericultura.

No perdem d'obir que cada vida infantil arrencada a les urpes de la mort o de l'esmerliment és la soca d'un futur arbre que branquejant i rebranquejant representa en la població futura no ja una família sino una generació; i entre quins membres qui sab si s'hi ha de comptar un altre dels genis que universalitzant el nom de Reus, intensifiquen encara més les extremitats del goig patriòtic.

PERE BARRUFET.

Tòmbola pro-cases dels soldats inválits belgues

Reus i Bèlgica

Avui tindrà lloc en aquesta ciutat una hermosa festa de filantropia, que a la vegada serà d'homenatge a la noble Bèlgica, la Tòmbola pro Cases dels Soldats Inválits Belgues.

Encertada i felís fou aquesta iniciativa, allà al mes d'octubre passat, d'acudir a reconstituir el país flamenc el dia que la guerra s'acabés. La guerra s'ha acabat i es en aquests intensos moments de reconstrucció que Reus s'hi associa amb una Tòmbola.

S'obrirà aquesta tarda, a les quatre, en la platea del Teatre Circo, amb assistència d'En Juli Francillón, agent consular de Bèlgica a Tarragona, acompanyat d'altres consuls de les nacions aliades, entre ells, els senyors Merelo, Navarro, Mariné, Agostini, etc.

Nombroses senyoretes estaràn encarregades de vendre els bitllets, donant amb la seva bellesa i joventut major encant a l'acte.

Durant la Tòmbola un quintet de tzigans executarà un selecte programa.

El fi humanitari de la Tòmbola, els valiosos donatius que per a la mateixa s'han rebut, asseguruen el seu succés i venen a estrenyer els llaços de cordialitat entre nostre poble i la valerosa nació belga.

Objecte de l'obra

Primer. Construcció de cases per als inválits en els municipis ont ells havien viscut precedentment i ont ells puguin exercir a la habitació l'ofici que han après en les escoles de reeducació professional.

Les cases tindran a més de les habitacions un petit taller ont el soldat obrer tindrà la facultat de treballar isolat. Seràn dites cases cedides als interessats per la mitat de son preu de cost i l'altra mitat serà pagada per anyades. Algunes seràn ofertes en plena propietat als soldats in-

válits els més provats a fi d'ajudar-los a crear-se una llar i una família.

Segon. Construcció de grupus d'habitacions en els nuclis industrials i agrícoles que seràn reedificats sobre els emplaçaments dels destruïts per la devastació i els fets de guerra. Aquests nuclis seràn creats en les millors condicions d'higiene i de salubritat.

Els inválits tindran la facultat de designar les localitats ont desitgin veure alçar-se la seva habitació i en la mida del possible es donarà dret a aquest desig.

L'obra és sota els auspicis dels Ministres d'Estat i de les Colonies, de Bèlgica, amb Subcomitès a França, Anglaterra, Suïça, Estats Units, Holanda, Martinica, Marroc, Congo, etcètera.

Pro-Belgues

En els primers mesos de l'any 1915, escribia en un diari belga editat a Londres un article sobre els mutilats de la guerra. Instruït per l'experiència obtinguda en Charleroi, centre industrial considerable, en favor d'aquells que els perills de la fàbrica havien posat malalts vaig creure que es podia també tornar als mutilats de la guerra una part de la seva activitat lucrativa i de la seva dignitat. La meua crida va ésser escoltada i diverses persones generoses s'hi interessaren.

Peró el govern belga preferint concentrar a França les institucions de reeducació professionals, M. de Schoonen, vice-consul honorari de Bèlgica i els seus col·laboradors M. M. A. Bartien, M. Wazemans i M. Hennion tingueren de renunciar a la realització del projecte que'ls hi havia indicat i el seu esperit caritatiu va dirigir-se llavors a una obra anàloga, però no menys digna d'excitar les simpaties dels filantrops: els Asils dels soldats inválits belgues.

Aquesta obra obtingué el patro-

natge de dos ministres belgues M. Renkin i Vandervelde, i va afiliar-se a l'unió oficial dels Comitès: *British Gifts For Belgian Soldiers* de Londres i reconegudes pel *Local Government Board* i *Common Council of the City of London*. L'acompanyen doncs totes les garanties. El seu objecte i la seva activitat venen assenyalats pels seus estatuts i les seves publicacions.

Siga'm permès de fer a tots quants llegeixin aquestes línies una urgent crida en favor d'aquesta obra. Cap ànima generosa pot restar insensible als sufriments de Bèlgica i entre totes les desgràcies que la guerra ha fet a n'aquesta infortunada nació, cap és tan digna de sol·licitut i de socors com els soldats que han arriscat llur vida als camps de batalla i son incapaces avui de retornar als seus antics mitjans de vida. Ajudar-los em sembla un elemental deure d'humanitat al qual ningú voldrà sostraure's.

J. DESTREE.

Diputat per Charleroi. — President de la Federació dels advocats Belgues.

Autógraf

El Comité local pro Cases dels Soldats Inválits Belgues ha rebut del general Leman, l'heroic defensor de Liege, el següent autógraf que amb gust reproduïm:

«L'Union fait la Force», telle est, comme chacun sait, l'admirable devise de la Belgique.

Le bien des peuples voudrait qu'elle fût réellement l'inspiratrice de la politique de tous les Etats; alors seulement on pourrait espérer l'avènement d'une ère de bonheur caractérisée surtout par l'extinction de l'esprit de parti, cette odieuse maladie qui ruine les sociétés en les attaquant dans le principe dont elles sont nées.

General G. Leman.

3 nov. 1918.

La Brabançonne

(Himne Nacional Belga)

M Després de segles d'opressió i d'esclavatge
s'alsà el belga com un sol hom,
reconquerint per son coratge
sos drets, sa bandera i son nom.
I ta mà sobirana i fèra
per sempre valent poble indomaf
va escrivint damunt vella senyera
l'Honor, la Llei, la Llibertat.
Trevalllem doncs nostre trevall dona
a nostres camps feconditat.

i la llum de nostres arts corona
la Llei, l'honor, la Llibertat.

Als nostres vells germans obrim ja la terra
doncs prou temps hem estat desunits:

Belgues, Betavis, fòra guerra,
els pobles lliures son amics.

Apretem fort ben junts i per sempre

els llaços de la fraternitat

que un crit ben igual ens ajunti

l'Honor, la Llei, la Llibertat.

Viuràs gran envejada i felissa
dins ta invencible unitat

ostentant per immortal divissa

l'Honor, la Llei, la Llibertat.

CANVI D'ALCALDE

En la sessió celebrada ant per
nostre Ajuntament, presentà la di-
missió del càrrec d'alcalde el se-
nyor Sardà i fou elegit per a ocu-
par la vagant que aqueix deixà, el
regidor Sr. Tricaz.

No s'entusiasmà el poble amb
aqueix canvi d'alcalde, sprix que
el Burgo Podrido continúa quasi
tant podrit com abans, i diem quasi
perque aquesta vegada al votar se
per a segon tinent (càrrec que ha
deixat vagant el senyor Tricaz) a
un conservador, hi ha hagut un
regidor republicà de la conxorxa
que ha complert amb el seu deure
i no ha deixat prosperar dita elec-
ció, puix que no ha sigut vàlida
per manca de nombre legal de
vots.

SECCIO OFICIAL

Registre Civil

INSCRIPCIONS DEL DIA 4 GENE

NAIXEMENTS

Antonia Durán, Exposito. — Ma-
tías Armengol Tous. — Joaquima
Mollas Vilalta. — Teresa Major Grau.
— Josep Cós Solé.

DEFUNCIONS

Rosa Roig Doméneche, 81 anys.
Arraval Robuster, 3. — Juli García
Giró, 27 anys, Manicomi. — Rosa
Badia Gavalda, 29 anys, Manicomi.
Francisca Anguera, Grau, 70 anys.
Creu Vermella, 27.

MATRIMONIS

Lleó Obré Pedret amb Magdale-
na Salvat Cor. — Esteve Puig Alon-
so de Medina amb Maria de les Neus
Martí Roca.

Informació

La empresa del Teatre Bartrina
ha volgut donar solemnitat a l'estre-
na de la preciosa rondalla en tres
actes i cinc quadros «El mes petit
de tots», que es representarà avui,
diumenge, tarda i nit, presentant-se
amb el mateix decorat i vestuari del
«Romea» de Barcelona. La sala
d'espectacles i el vestibul seran
adornats amb plantes i flors i a la
funció de la tarda hi concorreran les
personalitats que arribaran a nostra
població per a assistir a l'acte inau-
gural de l'Institut de Puericultura.

Per a demà dia de Reis se preparen
en el mateix teatre altres dues ex-
traordinaries funcions. En la de la
tarda es regalaran deu riques jogui-
nes que seran sortejades després de
la representació de «Lo Pubill». Les
criatures que no obtinguin premi se-
ran obsequiades amb paquets de
bombons. Cada entrada o localitat
portarà un número que entrará en
sorteig. Acabarà la festa amb la re-
presentació del divertit diàlec «Ju-
gar a casats».

Demà a la nit, es posarà per da-
rrera vegada en escena, la magnifi-
ca obra de Galdós «El Abuelo» en
quin desempeny hi aconseguirà un
gran èxit el primer actor Sr. Nolla.

«LA VANGUARDIA»

Suscripció, venda, repart, anuncis i
esqueles mortuories: JOSEP DEU,
corresponsal, A. baix Jesús, 8. Reus

En la Sucursal de la Caixa de
Pensions per a la Vellesa i d'Estal-
vis, durant la pròxima setmana se
trobarà de torn el president de sa
Junta de Patronat, D. Joaquim Bo-
rrás i de March.

El recaudador de Contribucions
d'aquesta ha publicat una relació de
contribuents deutors per Préstams
hipotecaris, als quals els han sigut
embargades les finques, objecte del
deute i quines dintre el plaç de vuit
dies seran posades en venda en pú-
blica subasta.

Cridem l'atenció dels contribu-
ients per aquell concepte, per a que
revisin dita relació, doncs és molt
probable que algun d'ells s'hi trobi
inclòs sense ell saber-ho, ja que les
quantitats adeudades son insignifi-
cants.

EL MES PETIT DE TOTS perte-
neix al teatre d'infants.

Per fi, s'ha constituït l'Ajunta-
ment de Tarragona. Ha presidit el
tercer tinent d'alcalde, senyor Boa-
da, i han assistit dotze regidors pro-
prietaris i els interins senyors Corbe-
lla, Ventosa, Rodón y Ricomá.

Han sigut elegits: alcalde, D. Ma-
nuel de Orovio; primer tinent, don
Celestino Salvadó, i segon, don Xa-
vier Martorell.

S'ha acordat celebrar sessió els
dissabtes, a les nou del matí, i es
donà per terminat l'acte.

No deu quedar ningú sense veure
EL MES PETIT DE TOTS.

Pel representant en aquesta pla-
ca de l'acreditat vi de taula, marca
«Gran Priorat», dels cellers Aleu,
de Cornudella, nostre bon amic En
Ramón Borrás, hem sigut obsequiats
amb un elegant calendari de paret,
anunci de l'esmentat vi de la casa
M. Ferré.

EL MES PETIT DE TOTS inte-
ressa als grans i delecta als petits.

TEATRE FORTUNY - Extraordinàries i últimes funcions

Diumenge, 5 Gener

TARDA, a tres quarts de 5

GRAN MATINÉE DE MODA

LA DUQUESA DEL TABARIN

Rifa-Regal de joguines als nois

NIT, a les 9 en punt

El tirador de palomas

La cara del ministro

El pobre Valbuena

Dilluns, Dia de Reis

TARDA, a tres quarts de 5

GRAN MATINÉE DE MODA

EL HUSAR

Lo somni de la Ignocència

Rifa-Regal de joguines als nois

NIT, a les 9 en punt

DESPEDIDA DE LA COMPANYIA

LA DUQUESA DEL TABARIN

En el Gran Café-Restaurant de París l'orquestra «Tziganes Verdura» hi donarà dos concerts, un a la tarda de 12 a 2, i altre a la nit de 10 a 12.

F. Prius Demestre

Corredor de Comerç col·legiat

Arraval Sta. Agna, núm. 57

Pago de tots els cupons venciment primer gener.

Compra venta de valors.

Canvi de monedes i bitllets estrangers.

EL MES PETIT DE TOTS portarà joguines que seran sortejades demà a la tarda entre els infants concurrents al Teatre Bartrina.

Reunits en la Cambra de Comerç d'aquesta ciutat tots els fabricants d'oli de la comarca, han pres l'acord de fer les compres d'olives de l'actual collita a pes, en lloc de la mida de quarteres que venia usant-se des de antic, essent el pes que servirà de norma per a les noves compres, el de 51 kilos, inclús el sac, per a les olives collides del arbre, i de 49 kilos, també inclús el sac, per a les recollides de terra.

FRANCISCO MADURELL

XOFER

Participa al públic haver adquirit un magnífic automòbil marca Hispano Suïça, últim model, i que a preus econòmics podrà utilitzar tot hom que ho desitgi.

Se reben encàrrecs en el BAR MUNDIAL. Teléfon, 253.

Avui en la Sala Reus se projectarà la famosa cinta en quatre parts «El Trono y la Silla» interpretada pels grans artistes Carminati i de Fleurjel.

Dilluns, dia de Reis, canvi total de programa, figurant hi l'obra en 4 parts «Sara Feltón».

L'Institut Espanyol de Segurs sobre enfermetats, quin representant en aquesta ciutat és don Francisco Nogués Hortonedá, i que te son despatx en l'Arraval de Santa Agna, número 32, pis segon, durant el finit any de 1918 ha pagat a sos assegurats d'aquesta, en concepte de dietes d'enfermetats, defuncions i invalidesa, 360 polices amb un total de 1.387'50 pessetes.

El setmanal «L'Escut», de Montblanch, s'ha despedit de sos subscriptors, col·laboradors i amics, per a donar pas a un nou setmanari, orguen de la Joventut Nacionalista.

L'Excm. Ajuntament d'aquesta ciutat, en sessió celebrada ans d'ahir aprovà en principi la llista de veïns contribuents que tenen dret a elegir compromisaris per a Senadors en el corrent any, la qual quedà exposada al públic en la taula d'edictes d'aquesta Casa Consistorial fins el dia 20 inclussiu del present mes per a les reclamacions d'inclosió que vulguin presentar-se.

Cap espectacle més apropiat per a les criatures que EL MES PETIT DE TOTS.

En l'espaïosa sala d'actes del Foment Republicà-Nacionalista avui s'hi celebrarà ball a la tarda i a la nit.

Els programes de ballables, entre quins hi figura nostra dansa nacional, aniran a càrrec de la banda «La Principal».

Dos escullits programes ha confeccionat per a avui l'empresa del Teatre Fortuny. En el de la tarda hi figura l'opereta en 3 actes «La duquesa del Tabarin», i en el de la nit, les sarçueletes en un acte «El tirador de palomas», «La cara del ministro» i «El pobre Valbuena».

En la funció de la tarda es regalarà una bossa de caramel los als nois a mida que vagin entrant. I ademés cada localitat i entrada portarà un número amb obció a la Rifa-Regal de joguines als nois, que tindrà lloc demà dilluns.

D'acord amb els informes de la Junta local de Sanitat i amb autorització de la Universitat, el director de l'Institut general i tècnic d'aquesta ciutat, ha disposat que es renusin les classes de dit centre docent.

També s'obriran prompte les escoles nacionals.

TEATRE BARTRINA

Diumenge, 5 Gener

TARDA I NIT

La deliciosa rondalla en 3 actes, pera infants

El més petit de tots

Magnífic decorat.

Fastuosa presentació.

PREUS I HORES DE COSTUM

Dilluns, Dia de Reis

TARDA

LO PUBILL

Regal de joguines

Jugar a casats

NIT

EL ABUELO

TEATRE BARTRINA

Avui, tarda i nit, la rondalla en 3 actes.

EL MES PETIT DE TOTS.

Ha quedat obert el pagó dels habers a les classes passives del magisteri.

Hem rebut la «Fulla del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria», corresponent a la primera quinzena del mes corrent.

ACADEMIA de DIBUIX i PINTURA

Dirigida per

DON TOMÁS BERCADÀ

Professor suplent de dibuix del

Institut General i Tècnic d'aquesta ciutat

Classes de dibuix lineal, figura, adorno, paisatge i al natural; pintura al oli i aquarel·la i al temple per a pintors decoradors.

Classe especial per a senyoretes. - Se prepara per als que cursen el batxillerat a l'Institut.

Hores de classe convencionals - Classes a domicili
Arraval baix Jesús, 31, baixos

Alternant amb un escollit program de películes avui treballaran en el Kursaal els celebrats barristes còmics «The Gustinos».

Per al MES PETIT DE TOTS s'han pintat cinc magnífiques decoracions.

Ha sigut nomenat director de l'Institut Provincial de Tarragona don Lluís de Arco.

EL MES PETIT DE TOTS aconsegueix un èxit sorollós a Barcelona.

Foment Republicà Nacionalista

D'acord amb lo que prevenen els articles 22 i tercer dels addicionals del Reglament, pel que's regeix aquesta entitat, se convoca als senyors socis a eleccions per al proper diumenge, dia 5 del corrent, de les 3'30 a les 4'30 de la tarda, per a proveir els càrrecs vagants del Consell Directiu.

Així mateix s'elegiran els càrrecs vagants del Comitè d'Acció Política.

Reus primer de gener de 1919. - P. A. del C. D. - El Secretari accidental, Josep Jorba.

ESPECTACLES**Teatre Fortuny**

Gran Companyia de sargüela i opereta espanyola dirigida pel notable primer actor MIQUEL PEDROLA. Primera tiple còmica, AMADA ALEGRE.

Funcions per a avui. - Tarda, a les 5, «La duquesa del Tabarín».

Nit, a les 9, «El tirador de palomas», «La cara del ministre» i «El Pobre Valbuena».

Teatre Bartrina

Companyia còmico-dramàtica catalana i castellana
Primer actor i director A. NOLLA

Funcions per a avui. - Tarda i nit, la rondalla. «El més petit de tots».

Kursaal

Grans sessions de cinè per a avui.

Exit dels artistes «The Gustinos».

Preus i hores de costum.

Sala Reus

Grans sessions de cinè per a avui.

Preus i hores de costum.

Basar «LA ALIANZA»

MONTEROLS, 1. - REUS

BUSSÓ DE REIS

Gran Exposició de Joguines

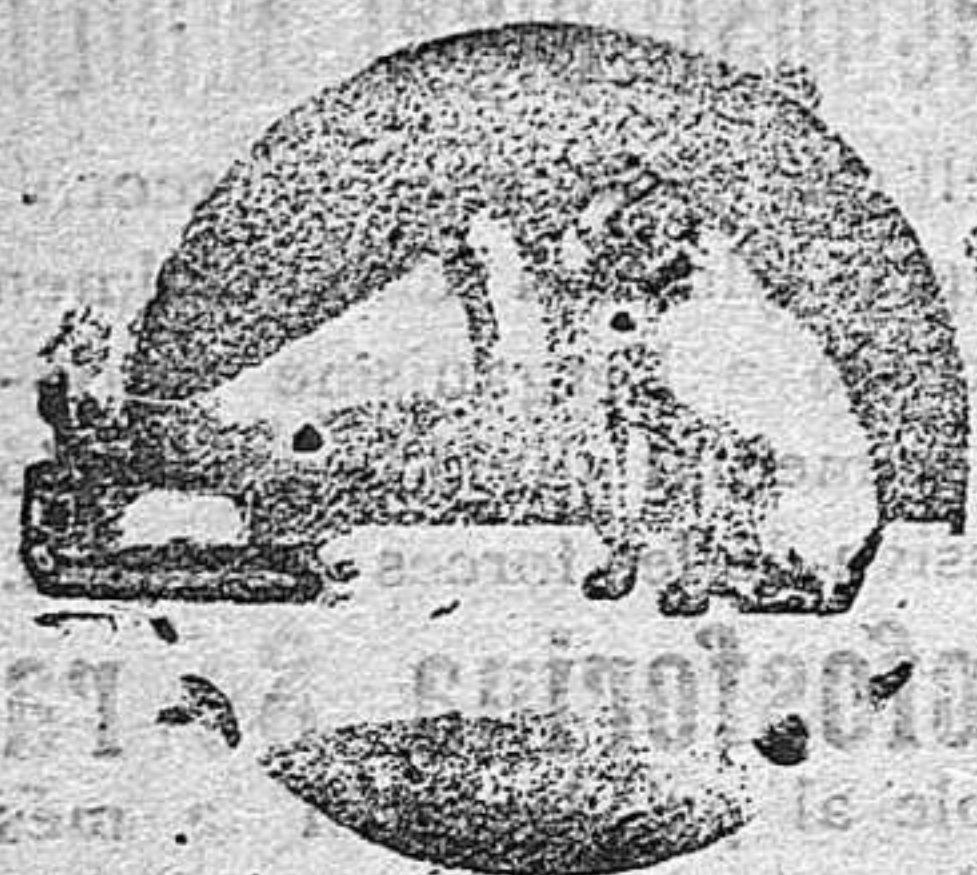
Durant els dies del Dijous al ge, dia 5 de Gener, ambdós dies, estaran oberts fins a les deu de la nit.

Entrada lliure

Preu fixo

Sense aquesta marca

aparell **NO** és un Gramòfon
= **CATALEGES GRATIS** =

Companyia del Gramòfon - S. A. ESPANYOLA

Èxit colossal dels célebres artistes

TITTA RUFO I CARUSO
en discs marca GRAMÓFONO
De venda: **R. PERPIÑA** - Carrer Major, 22 - **REUS**
Despatx: 24, pral.

Dipòsit de Relotgeria.-Relotges de butxaca i Despertadors des de 2'90 p.

Fábregas i Recasens

BANQUERS

Valors, Eupons, Banca, Canvi, Giro

Rambla dels Estudis, 4 **Barcelona**

TELÈFONS A 2248 i A 3458

SANTANA I BEIN

Carrer Mallorca, 405.—**BARCELONA**

TUBERIES

de ciment portland exclusivament, des de 10 centímetres, fins a un metre de diàmetre.

Sistema patentat, exclusiu a Espanya

Representant a Reus: D. ANTON BARRERA, carrer del Sol, 11

La Hidráulica Reusense

de **EMILI AULES**Extens assortit en Mòdics hidràulics
PREUS ECONÓMICS Camí de Riudoms **Reus**Llibreria - Papareria - Objectes d'Escriptori
CENTRE DE SUSCRIPCIONS

MARCIAL BADIA

Periòdics, follets, llibres.—Tinta al detall i embotellada.—Postals de totes classes.—Novel·les econòmiques.
Drames i comedies a preus de regal.**ARRAVAL BAIX DE JESUS, 6.—REUS**

Taller de Cerralleria d'obres

JOAN ADSERÀ CAMPS Creu Vermella, 11.—**REUS**

Representant exclusiu a Reus de les portes d'aer ondulat, i de tots sistemes, de la Casa J. Mas Bagà, de Barcelona, i reparació de les mateixes.

JOAN PUJOL

Recader de Reus a Barcelona

Arraval alt Jesús, **REUS**colors, especials per a cada model.—Paper carbó, Plomes Stilogràfiques, llapis i tota classe d'accessoris procedents de les fàbriques Americans més célebres i afamades.—**TALLER ESPECIAL** per a **REPARACIONS GARANTITZADES**

ÚNICS REPRESENTANTS A REUS:

A. TERRAFETA E. MASSAGUE

GERMÁN ORPÍ. - Lleida

Grans existències de màquines d'escriure, noves reconstruïdes i d'ocasió, des de CINQUANTA PESSETES!!

Remington - Smith Premier - Yost Underwood - Fox - Monarch, etc.

¡CINC ANYS DE GARANTIA!

Aparells multicopistes.—Vendes a plaques i al comptat.—Demani V. la màquina que desitja i li serà servida amb tota garantia.—Dipòsit de cintes d'un i dos

colors, especials per a cada model.—Paper carbó, Plomes Stilogràfiques, llapis i tota classe d'accessoris procedents de les fàbriques Americans més célebres i afamades.—**TALLER ESPECIAL** per a **REPARACIONS GARANTITZADES**

ÚNICS REPRESENTANTS A REUS:

A. TERRAFETA E. MASSAGUE

El cas més senzill de TOS

el refredat més simple; qualsevol lleugera inflamació, més que afeccions tranzitòries constitueixen un perill seriós i constant. La TISIS, BRONQUITIS CRÒNICA, l'ASMA, etc., són ben sovint el resultat de catarros mal cuidats. Les

Pastilles Serra

compostes de balsàmics, antisséptics i espectorants que tenen la facultat d'aliviar i curar tota mena de TOS i enfermetats de les vies respiratòries són el millor que pot recomenar-se en la seguretat d'obtenir promptes i satisfactoris resultats.

Calma la tos ràpidament, estava el pit, descarrega els pulmons i tan desaparèixer tot seguit la fatiga que oprimia i dificultava la respiració.

ES VENEN A DOS RALS CAPSA

Litínoides Serra

Primera sal litínica fabricada a Espanya per a la obtenció de

RIQUÍSSIMA AIGUA DE TAULA

Exigiu sempre el nom LITINOIDES SERRA sobre fons blau i tindreu la garantia de que la bossa és llegítima, essent l'únic veritable remei per a prevenir i curar malalties de l'estómac, fetge, ronyons, mal de pedra, etc. Proporcionen una aigua pura, fresca, carbònica, deliciosa de gust.

Es venen en capsos de 12 paquets a 1 pesseta; de 30 paquets a 3'65 pessetes; de 100 a 7 pessetes,

UN PAQUET SOL 10 CÈNTIMS

El Reconstituent millor

és aquell que basant-se en teories científiques admeses universalment proporciona a l'organisme empo- brit un immediat alivi i la reparació progressiva de les forces perdudes.

L'Enofosforina Serra

agradable al paladar com la més fina de les begudes, té una acció vivificant tal que pot dir-se que REFÀ el cos rendit per l'anèmia; remineralitza la matèria gris, aclareix la ment i retorna el bon humor.

Es indispensables per a totes aquelles persones convalescents de llargues malalties, per a combatre la vellesa prematura, enfortir al débil i vigoritzar a l'impotent.

FARMACIA SERRA - Arraval Sta. Agna, n.º 80 - **REUS**

GRAN HOTEL-RESTAURANT DE LONDRES

HOTEL DE PRIMER ORDRE

Habitacions amb telèfon urbà i interurbà : : Habitacions amb banys, dotxes i telèfon

"BANC CATALÀ"

Societat Cooperativa de Crèdit.-Autoritzada per la llei de 30 de Juny de 1887 i administrada per l'Empresa Gestora del mateix

Domicili Social: Ronda Universitat, 31.-Barcelona - Capital suscirit en 30 Setembre 1918: PESSETES 2.856.750

APARTAT 587.-TELEFON A, 1704

CONSELL D'ADMINISTRACIÓ

President, Excm. Sr. D. Miquel Junyent, Senador del Regne; *Vis-President*, D. S. Arturo Escudero, Dr. en medicina i cirurgia; *Vocals*: D. Bonaventura Roig, Dr. en medicina i cirurgia, i D. Antoni Nevot, Comandant retirat; *Secretari General*, D. Marian Bórdas, ex-Diputat a Corts.

Mitjansant l'adquisició de Títuls d'aquesta Societat, pagant a plaços, obté el comprador el dret a que se li concedeixin PRÉSTAMS amb garantia i sense ella, sots les condicions dels seus Estatus.

SECCIÓ de CAPITALISTES i COMPTA-CORRENTISTES

L'Empresa Gestora del BANC CATALÀ admet oferiments de capitals per a la seva col·locació en PRIMERES HIPOTEQUES sense cap gasto per als capitalistes, amb dret a rebre les garanties, si no convinguessin i essent de càrrec i compte de dita Empresa, totes les qüestions litigioses que de la liquidació dels préstams es poguïn suscitar. Als capi-

tals col·locats abona l'Empresa un benefici del 7 per 100 en el primer any i un 6 per 100 en els successius.

Admet aixímateix en compta corrent, quantitats no menors de 500 pessetes, en la primera imposició i de 100 en les successives, amb un benefici per als imponents d'un 6 per 100 anyal i d'un 7 per 100 en el primer any, segons sigui el temps de permanència en els comptes corrents, de les sumes ingressades.

Totes les quantitats que s'ingressin per aquesta Secció, són invertides en préstams que es concedeixen als subscriptors clients del BANC CATALÀ i de la seva Empresa i a dites quantitats s'aplica l'interès legal convingut i altres beneficis que l'Empresa concedeix, per a constituir el rendiment estipulat als contractes que s'inscriuen amb l'Empresa del BANC CATALÀ.

Per a detalls i subscripcions a la Direcció General del BANC CATALÀ, Ronda Universitat, 31, o a nostres Representants

S'admeten agents en tots els pobles de la Província.

Delegat en la Província: DOMINGO PALLEJÀ MIRÓ

JOSEP SOLÉ

RECADER DE REUS A BARCELONA

BARCELONA

Bou de la Plaça Nova, 16
Passeig de Gràcia, 62 (Colmado)
Hospital, 4 (Estanc).

REUS

Güell i Mercader, (Hostalets), 22.
Telèfon 359
Arraval Santa Agna, 5.

TINTORERIA de

Manuel Cibiach

Se renta i tenyeix tota classe de roba.—S'utilitza el planxat elèctric.

Galanes, 7

REUS

Casa PUJOL

TRAJOS DE LLANA
DES DE 25 PESSETES

Montarols, 37

REUS